

Sygn. akt VIII **Pa 182/17**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Teresa Kalinka
Sędziowie:	SSO Grzegorz Tyrka SSR del. Anna Capik-Pater (spr.)
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 15 lutego 2018r. w Gliwicach

sprawy z powództwa A. B. (B.)

przeciwko Syndykowi Masy Upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (...) w upadłości z siedzibą w P.

o odszkodowanie w związku z zakazem konkurencji

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w T. G.

z dnia 25 września 2017 r. **sygn. akt** IV P 392/17

oddala apelację.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater (spr.) (-) SSO Teresa Kalinka (-) SSO Grzegorz Tyrka

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt VIII Pa 182/17

UZASADNIENIE

Pozwami z dnia 23 sierpnia 2017 roku powód A. B. domagał się zasądzenia od pozwanego Syndyka Masy Upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (...) w P. kwot po 13.200 zł za 4 miesiące (październik 2016 roku do stycznia 2017 roku) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 następnego miesiąca, po miesiącu, za jaki dochodzi odszkodowania, a także zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że od lutego 2016 roku pozwana nie wypłaca mu odszkodowania za powstrzymanie się od działalności konkurencyjnej, które należne jest powodowi na podstawie umowy o obowiązku zachowania poufności oraz o zakazie konkurencji.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu od powoda.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że w dniu 29 września 2016 roku ogłoszono upadłość pozwanej, co powoduje ustanie przyczyn uzasadniających zakaz konkurencji. Syndyk podkreślił także, że w istocie od dnia 21 lipca 2016 roku tj. od decyzji (...) o zawieszeniu działalności Kasy ustały przyczyny uzasadniające dalsze utrzymywanie zakazu konkurencji wobec powoda. Dodatkowo w trybie art. 110a ustawy Prawo upadłościowe syndyk złożył oświadczenie powodowi o odstąpieniu od umowy, co wywołuje ten skutek, że pracownik traci prawo do wynagrodzenia przysługującego mu na mocy umowy o zakazie konkurencji z dniem ogłoszenia upadłości. Z ostrożności syndyk podniósł również, że żądanie stanowi nadużycie prawa z art. 8 kp.

Sąd Rejonowy ustalił, że :

W dniu 3 grudnia 2012 roku strony zawarły umowę o obowiązku zachowania poufności oraz o zakazie konkurencji. Umowa w § 5 przewidywała, że powód po ustaniu stosunku pracy przez okres 12 miesięcy nie będzie podejmować działalności konkurencyjnej opisanej w umowie. W zamian pracodawca zobowiązał się do wypłacania przez czas trwania ograniczenia odszkodowania w kwocie równej iloczynowi 12 miesięcy oraz 80% wartości średniego wynagrodzenia, liczonego z okresu ostatnich 6 miesięcy sprzed daty rozwiązania stosunku pracy. Odszkodowanie będzie wypłacane pracownikowi po ustaniu stosunku pracy w miesięcznych ratach co miesiąc z dołu.

Z dniem 31 stycznia 2016 roku w następstwie wypowiedzenia dokonanego przez pracodawcę rozwiązała się umowa o pracę z powodem.

Wysokość odszkodowania należnego powodowi w oparciu o § 5 umowy wynosiła 13.200 zł miesięcznie co rozstrzygnięto prawomocnym wyrokiem w sprawie o sygn. (...).

Decyzją (...) z dnia 21 lipca 2016 roku zawieszono działalność pozwanej.

Postanowieniem z dnia 29 września 2016 roku ogłoszono upadłość pozwanej.

Syndyk pismem z dnia 21 lutego 2017 roku, doręczonym powodowi w dniu 24 lutego 2017 roku, odstąpił od umowy o zakazie konkurencji w trybie art. 110a ustawy Prawa upadłościowego.

Wyrokiem z dnia 25 września 2017r. Sąd Rejonowy

w pkt 1 zasądził od pozwanego Syndyka Masy Upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (...) w upadłości w P. na rzecz powoda A. B. kwotę 13.200 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 listopada 2016 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za zachowanie zakazu konkurencji w okresie października 2016 roku;

w pkt 2 zasądził od pozwanego Syndyka Masy Upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (...) w upadłości w P. na rzecz powoda A. B. kwotę 13.200 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 grudnia 2016 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za zachowanie zakazu konkurencji w okresie listopada 2016 roku;

w pkt 3 zasądził od pozwanego Syndyka Masy Upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (...) w upadłości w P. na rzecz powoda A. B. kwotę 13.200 zł (trzynaście tysięcy dwieście złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za zachowanie zakazu konkurencji w okresie grudnia 2016 roku;

w pkt 4 zasądził od pozwanego Syndyka Masy Upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (...) w upadłości w P. na rzecz powoda A. B. kwotę 13.200 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 lutego 2017 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za zachowanie zakazu konkurencji w okresie stycznia 2017 roku;

w pkt. 5 ustalił opłatę od pozwów na kwotę 2.640 zł ;

w pkt. 6 nakazał pobrać od pozwanego Syndyka Masy Upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (...) w upadłości w P. na rzecz Skarbu Państwa - Sąd Rejonowy w T. G. kwotę 2.640 zł tytułem opłat od pozwów, od uiszczenia których powód był zwolniony; oraz w punkcie ostatnim wyrokowi nadał w pkt 1 rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 13.200 zł .

W rozważaniach Sąd i instancji powołał się na treść art. 101¹ i 101² kodeksu pracy. Wskazał również na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 listopada 2014 roku, I PK 86/14, LEX nr 1573969- , który stanowi, że skorzystanie przez pracodawcę z możliwości wcześniejszego zwolnienia pracownika z zakazu konkurencji jest bezskuteczne z punktu widzenia uwolnienia się pracodawcy od zapłaty odszkodowania i nie oznacza wygaśnięcia umowy o zakazie konkurencji. W przypadku niewywiązywania się pracodawcy z wypłaty odszkodowania po zwolnieniu z zakazu, pracownik zachowuje roszczenie o odszkodowanie, gdyż niewykonanie zobowiązania z umowy wzajemnej nie prowadzi do wygaśnięcia zobowiązania (art. 487 k.c. - 497 k.c.). Pracownik zwolniony z zakazu konkurencji staje przed wyborem jednej z dwóch możliwości. Jeśli dalej będzie powstrzymywał się od działalności konkurencyjnej, wykonując w ten sposób własne zobowiązanie umowne, to ma prawo do żądania odszkodowania, gdyż odszkodowanie przysługuje z mocy ustawy przez cały czas obowiązywania umowy z tytułu zachowania obiektywnie zgodnego z treścią zakazu konkurencji. Jeśli zaś pracownik zwolniony z zakazu podejmuje działalność konkurencyjną, to traci wiarygodność z tytułu zobowiązania wzajemnego - art. 487 § 2 k.c.

Sąd Rejonowy zaznaczył , że powód powstrzymywał się od działalności konkurencyjnej, co uzasadnia żądanie przez nią zapłaty odszkodowania. A jednocześnie pozwany nie uchylił się skutecznie od obowiązku zapłaty odszkodowania. Powołał się na art. 101² § 2 k.p., który wprost stanowi , w czasie obowiązywania umowy o zakazie konkurencji dwie sytuacje, w których przestaje obowiązywać zakaz konkurencji i były pracownik może podjąć działalność objętą umową o zakazie konkurencji, mimo iż umowa obowiązuje w dalszym ciągu. Wskazał, za Sądem Najwyższym , że ustanie obowiązywania zakazu konkurencji (art. 101² § 2) dotyczy tylko zobowiązania, jakie przyjął na siebie pracownik w umowie o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy, a nie zobowiązania pracodawcy do wypłaty odszkodowania. (SN wyrok z dnia 17 listopada 1999 r., I PKN 358/99, OSNAPiUS 2001, nr 7, poz. 217,). Sąd i Instancji opisał, że pierwsza z tych sytuacji jest określona jako "ustanie przyczyn uzasadniających zakaz". Może to dotyczyć całej działalności objętej zakazem lub jej części (wówczas dopuszczalne jest prowadzenie działalności w tej części). Były pracownik ma wówczas wybór między podjęciem dotąd zakazanej działalności i łączącą się z tym utratą prawa do dalszych rat odszkodowania z art. 101² § 3 k.p. a niepodjęciem tej działalności i pobieraniem odszkodowania. Były pracodawca nie może uwolnić się od zobowiązania zapłaty odszkodowania, twierdząc, że byłego pracownika przestał obowiązywać zakaz konkurencji. Drugą sytuacją powodującą ustanie obowiązywania zakazu konkurencji jest "niewywiązywanie się pracodawcy z obowiązku wypłaty odszkodowania". Także wówczas były pracownik ma prawo wyboru między podjęciem działalności dotąd zakazanej i utratą prawa do odszkodowania a dochodzeniem zapłaty odszkodowania i niepodjęciem działalności objętej zakazem.

Powód powstrzymywał się od działalności konkurencyjnej a zatem zachowuje swoje prawo do zapłaty odszkodowania za miesiące objęte pozwami.

Zwrócił Sąd Rejonowy uwagę, na to że unormowanie art. 101² kodeksu pracy wprost wskazuje na fakt, że umowa o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy jest zawierana na określony czas. Umowa taka zatem ulega rozwiązaniu z nadejściem umówionego terminu, a także w razie śmierci byłego pracownika. Jak stwierdził bowiem Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 stycznia 2004 r. (I PK 341/03, OSNP 2004, nr 23, poz. 398) obowiązek zaniechania działalności

konkurencyjnej po ustaniu stosunku pracy jest ściśle związany z osobą pracownika, co w razie jego śmierci powoduje wygaśnięcie umowy o zakazie konkurencji.

Umowa z powodem została zawarta na okres 12 miesięcy od ustania stosunku pracy. Co prawda wprost strony nie przewidziały końcowego terminu obowiązywania umowy, jednak § 5 umowy mówi o 12 miesiącach po ustaniu stosunku pracy, w czasie których pracownik zobowiązuje się do nie podejmowania działalności konkurencyjnej. Mając zaś na uwadze, że umowa o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy ma charakter terminowy, wykładnią umowy prowadzi do jednoznacznego wniosku, że obowiązuje ona przez okres 12 miesięcy od ustania stosunku pracy.

Stosunek pracy rozwiązał się z powodem w dniu 31 stycznia 2016 roku a zatem umowa o zakazie konkurencji obowiązywała do dnia 31 stycznia 2017 roku, zgodnie z art. 112 kc. Z chwilą zaś upływu terminu, na jaki umowa została zawarta, zobowiązanie wygasło.

Sąd Rejonowy przytoczył także art. 110a Prawa upadłościowego, zgodnie z którym syndyk może odstąpić z dniem ogłoszenia upadłości od umowy o zakazie konkurencji, o której mowa w art. 1012 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy, bez prawa do odszkodowania.

Oświadczenie syndyka ma swój skutek od dnia ogłoszenia upadłości. Odstąpienie od umowy jako prawo podmiotowe kształtujące wykonywane przez złożenie oświadczenia drugiej stronie. Oświadczenie to będzie złożone z chwilą dotarcia do adresata w taki sposób, że mógł on zapoznać się z jego treścią (art. 61 kc). W realiach sprawy oświadczenie syndyka zostało złożone powodowi w dniu 24 lutego 2017 roku. W dacie tej zobowiązanie już wygasło.

Z tych względów odstąpienie nie wywołało żadnego skutku prawnego, skoro po dniu 31 stycznia 2017 roku umowa, od której syndyk odstąpił, wygasła w następstwie upływu terminu, na jaki została zawarta.

Zdaniem Sądu I instancji dochodzenie przez byłego pracownika odszkodowania za okres, kiedy swoje świadczenie były pracownik spełnił powstrzymując się od działalności konkurencyjnej w żadnej mierze nie narusza art. 8 kp i nie stanowi nadużycia prawa.

Sąd wskazał jako podstawę orzeczenia odsetek art. 481 kc., a orzeczenia o kosztach art. 13 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych ustalono opłatę od pozwów na kwotę 2640 zł (5% wartości przedmiotu sporu), zaś na mocy art. 98 kpc zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu obciążono kosztami procesu pozwanego (na koszty te składa się opłata od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony).

Wyrokowi nadał Sąd i Instancji rygor natychmiastowej wykonalności do pkt 1 do kwoty 13.200 zł zgodnie z art. 477² §1 kpc.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany, który wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (z uwagi na nie rozpoznanie przez Sąd Rejonowy w T. G. kwestii utraty przez członków zarządu (...) w P. uprawnień określonych art. 433 pkt 3 ustawy z dnia z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe, za okres po ogłoszeniu upadłości), ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje.

Nadto, w razie nie przekazania, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c., sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, wniósł o:

przedstawienie przez Sąd II instancji, na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu następujących zagadnień prawnych o treści:

a. „czy syndyk może, na podstawie art. 110a ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe, skutecznie odstąpić z dniem ogłoszenia upadłości od umowy o zakazie konkurencji, o której mowa w art. 1012 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy, bez prawa do odszkodowania, po upływie okresu obowiązywania tej umowy?”,

b. „czy art. 433 pkt 3 w zw. z art. 441 a ust. 4 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe obejmuje swoim zakresem przedmiotowym odszkodowanie z tytułu umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy, o którym mowa w art. 1012 § 1 i 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy, i czy w konsekwencji, z dniem ogłoszenia upadłości spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej, wygasa uprawnienie osób wchodzących w skład organów tejże kasy do wypłaty ww. odszkodowania za okres po ogłoszeniu upadłości?”

i odroczenie w tym celu rozpoznania sprawy.

Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił:

-naruszenie przepisów prawa materialnego a to art. 110a ust. 1 ustawy z dnia z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe poprzez uznanie, że uprawnienie syndyka do odstąpienia od umowy o zakazie konkurencji, o której mowa w art. 1012 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy, bez prawa do odszkodowania, jest ograniczone w czasie, tj. musi nastąpić przed dniem, do którego przedmiotowa umowa została zawarta, podczas gdy ustawodawca nie przewidział terminu, w którym oświadczenie syndyka musi zostać złożone byłemu pracownikowi, kształtując je jako nieograniczone w czasie;

-naruszenie przepisów prawa materialnego a to art. 433 pkt 3 w zw. z art. 441 a ust. 4 ustawy z dnia z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe poprzez jego pominięcie, i niezastosowanie i w tym zakresie nie rozpoznanie istoty sprawy

-naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., w stopniu mającym istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku w sposób uniemożliwiający jego kontrolę apelacyjną.

Apelujący uzasadniając wskazał, że zgodnie z art. 110a ust.1 ustawy z dnia z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe Syndyk może odstąpić z dniem ogłoszenia upadłości od umowy o zakazie konkurencji, o której mowa w art. 1012 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz.U. z 2016 r. poz. 1666), bez prawa do odszkodowania.

Uprawnienie do odstąpienia od umowy o zakazie konkurencji przysługuje wyłącznie syndykowi. Na skutek wykonania przez syndyka prawa do odstąpienia od umowy o zakazie konkurencji, pracownik traci prawo do wynagrodzenia przysługującego mu zgodnie z umową z tytułu tego zakazu (zob. P. Z., Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz. Wyd. 4, Warszawa 2016).

Syndyk złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy o zakazie konkurencji pismem z dnia 21 lutego 2017 r., które dotarło do powoda 24 lutego 2017 r. Umowa o zakazie konkurencji została natomiast przez strony zawarta na okres 12 miesięcy po ustaniu stosunku pracy, a więc do 31 stycznia 2017 r.

W związku z powyższym wskazał apelujący na zagadnienie prawne sprowadzające się do pytania: „czy syndyk może, na podstawie art. 110a ust. 1 ustawy z dnia z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe, skutecznie odstąpić z dniem ogłoszenia upadłości od umowy o zakazie konkurencji, o której mowa w art. 1012 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy, bez prawa do odszkodowania, po upływie okresu obowiązywania tej umowy?”

Podniósł, że w literaturze przedmiotu wskazuje się, że w związku z ogłoszeniem upadłości zazwyczaj będzie dochodziło do ustania przyczyn uzasadniających zakaz konkurencji po zakończeniu stosunku pracy, w rozumieniu art. 1012 § 2 k.p., a w przypadku zaprzestania prowadzenia przedsiębiorstwa upadłego przez syndyka dalsze utrzymywanie zakazu konkurencji byłoby wręcz bezpodstawne, (zob. dr hab. R. A., Upadłość pracodawcy a roszczenie o odszkodowanie z umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy, (...) 2013, Nr 1, str. 11).

Jeszcze przed wprowadzeniem do ustawy Prawo upadłościowe przepisu art. 110a, wskazywano, że ziszczenie się przesłanki z art. 101² § 2 k.p. skutkuje także wygaśnięciem roszczenia byłego pracownika o odszkodowanie. Sformułowanie „zakaz konkurencji” odnosi się bowiem w art. 101¹-101⁴ k.p. nie tylko do obowiązku byłego pracownika, ale także do umowy, z której wynika obowiązek powstrzymywania się od działalności konkurencyjnej. Ponadto z żadnego przepisu prawa nie wynika w sposób jednoznaczny, że pracodawca ma obowiązek w każdym wypadku wypłacić całość odszkodowania byłemu pracownikowi. Roszczenie byłego pracownika o odszkodowanie nie jest konstrukcją jednostronnego uprzywilejowania byłego pracownika. C. dla wypłaty odszkodowania przez pracodawcę to powstrzymywanie się przez pracownika od działalności konkurencyjnej. Umowę o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy niekiedy przyrównuje się do konstrukcji umowy wzajemnej. Z kolei mechanizmem twórczym umowy wzajemnej jest konstrukcja do ut des - daję, abys ty dal, a świadczenia stron są ekwiwalentne. Ponadto z punktu widzenia celów postępowania upadłościowego trudno uzasadnić byt roszczenia zaspakajanego w sposób uprzywilejowany, z elitarniej umowy, w sytuacji gdy całkowicie straciło racie bytu utrzymywanie zakazu konkurencji, (zob. dr hab. R. A., Upadłość pracodawcy a roszczenie o odszkodowanie z umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy, (...) 2013, Nr 1, str. 11).

Ustawodawca rozstrzygając w art. 110a ust. 1 PrUp o uprawnieniu syndyka do odstąpienia od umowy o zakazie konkurencji przesądził, że odstąpienie od przedmiotowej umowy będzie następowało z dniem ogłoszenia upadłości, równocześnie jednak ustawodawca nie wskazał terminu końcowego, w którym syndyk może skorzystać z ww. uprawnienia.

Co prawda regułą jest, że odstąpienie od umowy powinno nastąpić w dacie jej obowiązywania, jednak w przepisach prawa występuje również wiele takich sytuacji, w których możliwe jest odstąpienie od umowy także po upływie terminu jej wykonania. Sytuacja taka ma miejsce chociażby w przypadku umowy o dzieło (art. 635 k.c.). O takiej możliwości świadczy też ukształtowanie uprawnień rękojmi kupującego (art. 560 § 1 k.c.) lub uprawnień wierzyciela w razie nienależytego wykonywania umowy o dzieło, co wynika z brzmienia art. 635 k.c. oraz z art. 637 § 2 k.c. i z art. 638 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 12 stycznia 2012 r., sygn. akt: IV CSK 182/11, Legalis 447440).

Wskazał apelujący, że gdyby intencją ustawodawcy było ograniczenie prawa syndyka do odstąpienia od umowy o zakazie konkurencji to dałby on temu wyraz wskazując termin końcowy, do którego syndyk miałby prawo skorzystać z ww. uprawnienia. Takie ograniczenie nie zostało jednak przez ustawodawcę wprowadzone.

Natomiast modyfikacją, na którą zdecydował się ustawodawca jest określenie momentu, na który następuje odstąpienie od umowy. Momentem tym jest dzień ogłoszenia upadłości. Oznacza to, że nawet w razie odstąpienia syndyka od umowy o zakazie konkurencji, pracownik do dnia ogłoszenia upadłości zachowuje prawo do wynagrodzenia za powstrzymywanie się od działalności konkurencyjnej.

W tym kontekście nie można mówić również o pokrzywdzeniu pracownika.

Klauzula "konkurencyjna" ma charakter umowy odpłatnej, terminowej i wzajemnej (art. 1012 § 1 KP). Świadczenie odszkodowawcze pracodawcy stanowi ekwiwalent świadczenia pracownika, polegającego na powstrzymywaniu się przez pracownika od działalności konkurencyjnej, przy czym świadczenie pracownika ma charakter ciągły, pracodawcy zaś - jednorazowy, choć może być realizowane w ratach rozłożonych w czasie (art. 1012 § 3 k.p.) (S. Gurgul, Prawo upadłościowe [w:] S. Gurgul, Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz. Wyd. 10, Warszawa 2016).

Skoro więc umowa o zakazie konkurencji jest umową wzajemną to należy stosować do niej per analogiam art. 98 ust. 2 PrUp zgodnie, z którym na żądanie drugiej strony złożone w formie pisemnej z datą pewną, syndyk w terminie trzech miesięcy oświadczy na piśmie, czy od umowy odstępuje, czy też żąda jej wykonania. Niezłożenie w tym terminie oświadczenia przez syndyka uważa się za odstąpienie od umowy.

Powód nie wystąpił do syndyka o oświadczenie czy ten odstępuje od umowy o obowiązku zachowania poufności oraz o zakazie konkurencji z dnia 3 grudnia 2012 r.

Uzasadniając wniosek o przedstawienie przez Sąd II instancji, na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego opisanego powyżej, wskazał apelujący, że rozstrzygnięcie problemu prawnego polegającego na tym, czy syndyk może, na podstawie art. 110a ust. 1 ustawy z dnia z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe, skutecznie odstąpić od umowy o zakazie konkurencji, o której mowa w art. 1012 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy, bez prawa do odszkodowania, po upływie okresu obowiązywania tej umowy, pozostaje w bezpośrednim związku przyczynowym z podjęciem decyzji co do istoty sprawy.

Istnieją bowiem dwa możliwe rozstrzygnięcia w tym zakresie zaznaczył apelujący.

Sąd I instancji przyjął przy tym, że skoro w dacie złożenia przez syndyka oświadczenia o odstąpieniu od umowy o obowiązku zachowania poufności oraz o zakazie konkurencji z dnia 3 grudnia 2012 r., umowa ta już wygasła, w następstwie upływu terminu, na jaki została zawarta, to oświadczenie syndyka nie wywołało żadnego skutku.

Skarżący stał jednak na stanowisku, iż uprawnienie syndyka do odstąpienia od umowy o zakazie konkurencji ma charakter bezterminowy. Przemawia za tym fakt, że po ogłoszeniu upadłości ustają co do zasady przyczyny uzasadniające utrzymywanie zakazu konkurencji po zakończeniu stosunku pracy. Dla masy upadłości dalsze obowiązywanie takiej umowy nie ma racji bytu. Ochronie pracownika służy przy tym art. 98 ust. 2 PrUp. Nadto nierzadko syndyk po ogłoszeniu upadłości nie otrzymuje od członków byłych organów zarządzających (czy zarządcy komisarycznego) pełnej dokumentacji finansowej, rachunkowej czy pracowniczej upadłego. W niniejszej sprawie fakt obowiązywania umowy o obowiązku zachowania poufności oraz o zakazie konkurencji z dnia 3 grudnia 2012 r. dotarł do wiadomości syndyka dopiero 20 lutego 2017 r., wobec skierowania do syndyka wezwania do zapłaty przez powoda.

Takie szczególne okoliczności jak i sam cel postępowania upadłościowego powinny przemawiać za przyjęciem nieograniczenia syndykiem terminem odstąpienia od umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy.

Zaznaczył także apelujący, że w sprawie istnieje jeszcze jedno zagadnienie prawne, którego rozstrzygnięcie ma wpływ na rozpoznanie środka odwoławczego.

Zgodnie z art. 433 Pr.Up. o ile skutki te nie nastąpiły wcześniej z powodu otwarcia postępowania układowego, z dniem ogłoszenia upadłości:

- 1) organy zarządzające i nadzorcze banku ulegają rozwiązaniu;
- 2) wygasają zarząd komisaryczny, powołanie likwidatora oraz uprawnienia kuratora ustanowionego na podstawie art. 144 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz.U. z 2015 r. poz. 128, z późn. zm.13));
- 3) wygasają wszelkie uprawnienia osób wchodzących w skład organów banku do odpraw pieniężnych, jak też do wynagrodzenia za okres po ogłoszeniu upadłości.

Przepis ten stosuje się odpowiednio w postępowaniu upadłościowym wobec spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej (art. 441 a ust. 4 Pr.Up.).

Dotychczas ani doktryna ani orzecznictwo nie sformułowały katalogu uprawnień członków organów banku lub kasy oszczędnościowo-kredytowej, o których mowa w art. 433 pkt 3) Pr.Up., a podlegających wygaśnięciu z dniem ogłoszenia upadłości. O ile bowiem sformułowanie „odprawy pieniężne” wydaje się być jasne tak sformułowanie „wynagrodzenia za okres po ogłoszeniu upadłości” pozostawia wątpliwość co do tego jakie uprawnienia i z jakich tytułów powinny być nim objęte. Niewątpliwie bowiem nie wymaga dodatkowego wyartykułowania w ustawie upadłościowej, iż wynagrodzenie pracownika za wykonywaną pracę może być mu wypłacone wyłącznie do momentu rozwiązania tejże umowy o pracę.

W ocenie pozwanego celowościowa wykładania przepisu art. 433 pkt 3 w zw. z art. 441 a ust. 4 Pr.Up. powinna prowadzić do wniosku, że wolą ustawodawcy było pozbawienie osób wchodzących w skład organów upadłego wszelkich uprawnień do świadczeń pracowniczych lub związanych ze stosunkiem pracy za okres po ogłoszeniu upadłości, w tym m.in. odszkodowania za powstrzymywanie się od podejmowania działalności konkurencyjnej po ustaniu stosunku pracy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nadano przy tym umowie o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy charakter umowy prawa pracy, do której jedynie w sposób odpowiedni za pośrednictwem art. 300 k.p. stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2015 r, sygn. akt: II PK 242/14, LEX nr 1816555).

Jak wskazuje się w literaturze, z chwilą ogłoszenia upadłości banku osoby wchodzące w skład jego organów tracą całość uprawnień do wynagrodzenia za okres po ogłoszeniu upadłości, jak i do odpraw pieniężnych za rozwiązanie łączącego je z bankiem stosunku prawnego. Przepis obejmuje nie tylko stosunek pracy, ale i każdy innego rodzaju stosunek cywilnoprawny leżący u podstaw świadczenia pracy w organach banku (zob. Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, P. Z., rok 2016, L.).

Przyczyną „utruty mocy” tychże uprawnień członków władz upadłego jest przyczynienie się tych osób do powstania sytuacji, w której powstała konieczność, w pierwszym, w przypadku (...) ustanowienia zarządu komisarycznego zaś ostatecznie ogłoszenia upadłości Kasy. Wygaśnięcie uprawnień członków organów kasy lub banku, o których mowa w art. 433 Pr.up. ma stanowić w stosunku do tych osób swoistą sankcję majątkową, związaną z niewłaściwym kierowaniem przez nich kasą lub bankiem. Niewątpliwie bowiem w (...) zaistniał stan niewypłacalności stanowiący przesłankę ogłoszenia upadłości Kasy.

Przy czym już z dniem ustanowienia zarządcy komisarycznego członkowie zarządu kasy oszczędnościowo-kredytowej zostają odwołani z mocy prawa, a na zarządcę komisarycznego przechodzi prawo podejmowania decyzji we wszystkich sprawach kasy (art. 73 ust. 3 ustawy o skok). Powód pełnił w momencie ustanowienia zarządu komisarycznego w Kasie funkcję Prezesa jej zarządu.

Możliwe są dwa podejścia do ww. zagadnienia. Pierwsze - ściśle, literalne rozumienie przepisu art. 433 pkt 3) PrUp, które wykluczałoby uznanie odszkodowania za powstrzymywanie się od działalności konkurencyjnej po ustaniu stosunku pracy za „wynagrodzenie za okres po ogłoszeniu upadłości” oraz drugie - celowościowe, a którym opowiada się skarżący.

W ocenie skarżącego skoro przepis art. 433 pkt 3) Pr.Up. przewiduje utratę uprawnień pracowniczych członków organów upadłej kasy, to tym bardziej utrata ta powinna obejmować uprawnienia z tytułu umów o zakazie konkurencji, które mają charakter pracowniczy, choć równocześnie nie podlegają żadnej szczególnej ochronie. W szczególności prawo upadłościowe nie przyznaje pierwszeństwa zaspokojenia roszczeniom z ww. tytułu z masy upadłości. Podejście to uwypukla dodatkowo funkcję sankcyjną jaką pełni ww. przepis.

Zarzuca apelujący naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. i wskazał, że Sąd I instancji pomimo podniesienia ww. argumentacji w odpowiedzi na pozwy powoda, pominął tę kwestię przy rozpoznaniu niniejszej sprawy, nie wypowiedział się również o niej w samym uzasadnieniu skarżonego wyroku. Nie sposób więc poznać motywów, które legły u podstaw nie zastosowania przez Sąd przepisu art. 433 PrUp.

Jak wskazuje się natomiast w orzecznictwie, braki w uzasadnieniu wyroku uniemożliwiają odczytanie motywów rozstrzygnięcia stanowią naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. i uzasadniają uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 lipca 2007 roku, V CSK 115/07, LEX nr 291767).

Zdaniem apelującego rozstrzygnięcie obu wskazanych powyżej kwestii prawnych jest w ocenie skarżącego niezbędne do rozpoznania środka odwoławczego, pozostaje w bezpośrednim związku z rozstrzygnięciem oraz mieści się w zakresie stanu faktycznego występującego w sprawie rozstrzyganej przez sąd drugiej instancji.

Powyższe zagadnienia prawne mają przy tym charakter precedensowy. Dotychczas ani doktryna ani orzecznictwo nie wypowiedziało się ani w przedmiocie terminu, w którym syndyk może odstąpić od umowy o zakazie konkurencji na podstawie art. 110a PrUp, ani katalogu uprawnień objętych dyspozycją art. 433 pkt 3 Pr.Up. Ich rozstrzygnięcie miałyby natomiast niewątpliwie dużą doniosłość praktyczną. Przy czym w każdym z tych zagadnień możliwe jest zajęcie dwóch sprzecznych stanowisk prawnych, które zostały przedstawione wyżej.

Powód wniósł o oddalenie apelacji, dzieląc argumentację powołaną w uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego.

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd I instancji przeprowadził w niezbędnym zakresie postępowanie dowodowe i dokonał właściwej oceny dowodów zebranych w sprawie. W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd I instancji dokonał również prawidłowych i zgodnych z prawdą ustaleń stanu faktycznego sprawy, które w pełni podzielił. Zdaniem Sądu II instancji, Sąd Rejonowy przeprowadził właściwą ocenę prawną stanu faktycznego w przedmiotowej sprawie. Wszystkie konieczne elementy znalazły się w uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego

W konsekwencji, Sąd Okręgowy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd I Instancji, uznał je za własne .

W pierwszej kolejności zaznaczyć należy, że słusznie Sąd Rejonowy wskazał, że w chwili, kiedy oświadczenie woli Syndyka dotarło do powoda tj. w dniu 24 lutego 2017r. umowa o zakazie konkurencji już nie obowiązywała , gdyż koniec jej trwania przypadał na dzień 31 stycznia 2017r. i zobowiązanie wygasło. Nie wywołało zatem zamierzonego skutku prawnego.

Warunki umowy o zakazie konkurencji nie mogą być tak ustalone, aby umożliwiały pracodawcy w każdej dogodnej dla niego chwili i bez wskazywania jakiegokolwiek powodu doprowadzenie do ustania obowiązywania umowy i uwolnienia się od zapłaty odszkodowania swoim jednostronnym oświadczeniem. Taka sytuacja pozostawia bowiem pracownika w stanie ciągłej niepewności i w sposób istotny ogranicza nie tylko swobodę podjęcia innego zatrudnienia, ale także możliwość przygotowania się do podjęcia zgodnej z kwalifikacjami działalności zarobkowej w czasie trwania umowy . Warunki i podstawy realizacji przez pracodawcę takiego uprawnienia muszą być zatem przez strony wyraźnie określone w postanowieniach umowy. Z jednej strony zapewni to pracownikowi względną stabilizację, wyrażającą się tym, że skrócenia czasu trwania umowy o zakazie konkurencji będzie mógł się spodziewać tylko w razie wystąpienia ściśle określonych w umowie sytuacji, z drugiej zaś spowoduje, że pracodawca będzie musiał liczyć się z okolicznością, iż rozwiązanie umowy o zakazie konkurencji przed terminem, na jaki umowa ta została zawarta, wywrze skutek tylko wówczas, gdy spełnią się przesłanki i warunki uzgodnione wcześniej przez strony i że w razie sporu, to do pracodawcy będzie należało wykazanie, iż przyczyną wcześniejszego rozwiązania umowy była przyczyna z góry w umowie przewidziana.

W rozpoznawanej zaś sprawie powód wywiązał się z nałożonego na niego postanowieniami umowy zobowiązania, przez cały okres jej trwania, przez okres 12 miesięcy powstrzymywał się od działalności konkurencyjnej. Pozwana nie może uchylić się od wykonania czynności wzajemnej . Jakakolwiek inna interpretacja prowadziłaby do nadużycia prawa. Nie doszło do naruszenia art. 110a ust.1 prawa upadłościowego gdyż termin na który umowa została zawarta już upłynął. Brak wskazania w powołanym przepisie terminu końcowego do odstąpienia od umowy nie może prowadzić do sytuacji odstępowania od niej po upływie czasu jej trwania.

Odnosnie naruszenie art. 433 prawa upadłościowego stwierdzić należy, że pozwana nie jest bankiem , a o uprawnieniach osób wchodzących w skład organów banku mowa w powołanym przepisie. Co prawda art. 441 a

prawa upadłościowego mówi o odpowiednim stosowaniu art. 426-441 to jednak art. 433 ust. 3 prawa upadłościowego należałoby stosować ściśle tj. dotyczy on wynagrodzenia i jako taki powinien być rozumiany. Zarówno w doktrynie jak i w piśmiennictwie w zasadzie istnieje zgoda co do tego, iż przez należności ze stosunku pracy należy rozumieć wyłącznie należności wynikające z umowy o pracę, podstawy nie może zatem stanowić żadna inna umowa – zlecenie, umowa o dzieło, tym bardziej umowa o zakazie konkurencji.

Ze wskazanych wyżej przyczyn Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater (spr.) (-) SSO Teresa Kalinka (-) SSO Grzegorz Tyrka

Sędzia Przewodniczący Sędzia